

Рекомендована д.ф.н., професором З.М.Мнушко

УДК 615.1.008.6:614.23(083.12)

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОМИЛОК ПРИ ВИПISУВАННІ РЕЦЕПТІВ ЛІКАРЯМИ ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

А.С.Немченко, А.П.Гудзенко, Д.А.Тільченко

Національний фармацевтичний університет
Луганський державний медичний університет

Проведений аналіз помилок при виписуванні лікарями рецептів на лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку та які відпускаються безоплатно або на пільгових умовах, показав, що найчастіше зустрічаються помилки: по місту Луганську 16,52% від усіх виписаних рецептів — граматичні помилки, а по Луганській області — 2,91% лікарів використовували бланки не тієї форми. Помилки у дозуванні в цілому по Луганську і Луганській області склали 1,18%, попередження котрих залежить не тільки від уваги лікаря, а й від глибоких знань фармацевта.

З позиції фахівця-професіонала хотілося б, у першу чергу, звернути увагу на те, що аптека — це заклад охорони здоров'я [1]. Тому перш ніж освітити і розкрити основну тематику цієї статті, нам би хотілося акцентувати на професіоналізмі фахівців, які щодня стикаються з хворими і не просто торгують медикаментами, а кваліфіковано і грамотно знаходять підхід до спілкування з ними. Гуманізм медичного працівника в психологічному відношенні був і залишається провідним чинником у спілкуванні з пацієнтами [9].

Етичні та професійні принципи закладені і у взаємостосунках провізора та лікаря [2]. Виходячи з принципу непримиренності до помилок у питаннях лікарського забезпечення, фармацевт не може і не повинен залишати їх без уваги, оскільки навіть невелика неточність лікаря може призвести до фатальної помилки в лікуванні хворого [2]. І, наприкінці, пам'ятаючи про те, що рецепт — це письмове звернення лікаря до фармацевта, до того ж важливий медичний та юридичний документ, фармацевт знайде спосіб виправити допущену лікарем помилку, щоб зберегти авторитет лікаря і не дати приводу хворому для сумніву в правильності призначеного йому лікування [6].

Аналіз основних помилок при виписуванні рецептів лікарями проводився в аптеках міста Луганська і Луганської області ще до обговорення

Проекту, а в подальшому і наказу №360 МОЗ України від 19.07.2005 р. “Про затвердження Правил виписування рецептів і вимог-замовлень на лікарські засоби та виробу медичного призначення”, введення в дію якого перенесене на пізніший термін [3].

Для цього ми провели аналіз помилок при виписуванні рецептів лікарями згідно з вимогами наказу МОЗ України №117 від 30 червня 1994 р. “Про порядок виписування рецептів та відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек” [4]. Нашим завданням було з'ясувати, якої найпоширенішої помилки припускаються лікарі, а оскільки проблема достатньо багатогранна і вимагає ретельного вивчення та вирішення на загальнодержавному рівні, ми вирішили підійти до неї з погляду співробітників аптеки.

Якщо бути точними, то більше половини лікарів, порушуючи вимоги наказу, рецептів не виписують, чим сприяють злочинності серед фахівців аптек, задовольняючи вимоги хворого, відпускають рецептурні препарати без рецепта, або, в кращому випадку, за призначенням лікаря на простому аркуші паперу [5]. І якщо ми говоримо про рецепт як про документ, який служить підставою для відпуску з аптек лікарських засобів та їх застосування, то чому ж ми так ігноруємо ті правові відносини, які на початку закладені в ланцюзі “лікар — фармацевт — пацієнт?” [7].

У зв'язку з цим за основу було взяте виписування рецептів, коли без цього не обійтися і лікарю необхідно це зробити. А це, перш за все, рецепти на лікарські засоби, які підлягають предметно-кількісному обліку або рецепти, які є фінансовим документом на препарати, що відпускаються безкоштовно або на пільгових умовах [8].

Нашим завданням було з'ясувати, якої найпоширенішої помилки припускаються лікарі при виписуванні саме цих груп лікарських засобів. Дослідження проводилося на базі великих аптек, таких як центральні районні та центральні міські

Таблиця

Кількісний розподіл зафіксованих порушень серед аптек м. Луганська і Луганської області

	Рецепти, які виписані за правилами	Нормативно виписані рецепти								Загальна кількість рецептів	%
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
ЦРА №2	1525	15	25	43	74	4	2	1		1689	
ЦРА №3	582	56	65	10	892	56	2	97		1760	
ЦРА №8	1511	60		3	15	4		2		1595	
МБА №355	669	100	38	3	5	106	2	2		925	
Разом по м. Луганську	4287	231	128	59	986	170	6	102		5969	28,18
ЦРА №21 (м. Перевальськ)	139			2	12	1				154	
ЦМА №19 (м. Алчевськ)	223	55	8	9	3	7	2	4		311	
ЦМА №184 (м. Кіровськ)	581	366	17	3	1	1		117		1086	
ЦМА №26 (м. Стаханов)	482	2	3	1	5	3		1	3	500	
ЦМА №41 (м. Первомайськ)	1760		4			1	2			1767	
ЦРА №68 (м. Антрацит)	3962	386	63	2	22	14	2		35	4486	
ЦМА №52 (м. Красний Луч)	22643	4	8	2	2	1				22660	
ЦМА №58 (м. Ровеньки)	2065	11			8					2084	
ЦРА №75 (м. Марковка)	431	52	2		3	17		5		510	
ЦРА №78 (м. Старобельськ)	1004	3	8		2	1		1		1019	
ЦРА №74 (м. Меловоє)	204	55	28		10	105				402	
ЦРА №79 (м. Сватово)	407	138	10	420	27	37	19	2		1060	
ЦРА №81 (м. Троїцьке)	294			1					2	297	
ЦРА №65 (м. Краснодон)	421	5	9	10				10	4	459	
ЦРА №265 (м. Червонопартизанськ)	187	8	11	1	6	7		9		229	
ЦРА №90 (с. Беловодськ)	81	4	11					1	2	99	
ЦРА №142 (м. Слов'яносербськ)	223		16		9	4			3	255	
Разом по Луганській області	35107	1089	198	451	110	199	25	150	49	37378	6,08
Разом по Луганську та області	39394	1320	326	510	1096	369	31	252	49	43347	9,12

Примітки:

I — Рецепти, які виписані не на тій формі бланка;

II — Відсутність необхідних реквізитів

III — Помилка в дозі

IV — Граматичні помилки

V — Рецепти, виписані не латинською мовою

VI — Завищена норма одноразового відпуску

VII — Виписано більше одного найменування на ф-2, ф-3

VIII — Відсутність копії рецептів на препарати, які знаходяться на кількісному обліку за пільговими рецептами

аптеки ЛОКПП “Фармація”, аптек, які мають ліцензію на реалізацію наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів, а також тих, які здійснюють відпуск безкоштовно або на пільгових умовах. Всього були задіяні 23 аптечні установи, з них три ЦРА та одна міжлікарняна аптека м. Луганська і 19 ЦРА і ЦДА Луганської області.

Аналіз основних помилок при виписуванні рецептів зроблений по 8 основних категоріях, а саме:

- I. Рецепти виписані не на тій формі бланка.
- II. Відсутність необхідних реквізитів (штампу, печатки, підпису).
- III. Помилка в дозі.
- IV. Граматичні помилки в назві лікарського засобу.
- V. Рецепт виписаний не латинською мовою.

VI. Завищена норма одноразового відпуску.

VII. Виписано більше одного найменування, передбаченого бланками Ф-2; Ф-3.

VIII. Відсутність копій рецептів на лікарські засоби, які знаходяться на предметно-кількісному обліку для пільгових категорій хворих.

Кількісний розподіл зафіксованих порушень серед аптек м. Луганська і Луганської області представлений в таблиці.

З даних таблиці видно, що загальний відсоток помилок по м. Луганську, допущений лікарями при виписуванні рецептів, складає 28,18%, тоді як по Луганську та Луганській області — 9,12%, а по Луганській області — 6,08%. Якщо розглядати по основних категоріях помилок, то:

- за першою — 1320 (3%)
- другою — 326 (0,75%)
- третьою — 510 (1,17%)
- четвертою — 1096 (2,53%)
- п'ятою — 369 (0,85%)
- шостою — 31 (0,07%)
- сьомою — 252 (0,58%)
- восьмою — 49 (0,11%).

Якщо по I, II, IV, V, VII, VIII категоріях лікарям необхідно пригадати латинь і виписувати рецепти, працюючи у суворому правовому полі,

то помилки по категоріях III, VI (завищення дози лікарського засобу в 10 разів і норми одноразового відпуску) можуть спричинити негативні наслідки і перетворитися на знаряддя згуби для хворого.

Виписування рецептів за всіма прийнятими правилами не мусить залежати від бажання лікаря, а повинно стати догмою. Ця тема вже згадувалася в статті “У лікарів немає стимулів виписувати рецепти” [9]. Не повинно бути вагомих причин для порушення виписування великої кількості рецептів амбулаторному хворому [7].

ВИСНОВКИ

1. Необхідний суворий контроль за виписуванням рецептів за всіма правилами.

2. Знання фармацевта повинні бути достатньо глибокими, щоб запобігти помилці лікаря.

3. Контакт між лікарем і фармацевтом при неправильно виписаному рецепті не повинен торкнутися психіки хворого.

4. Фармацевт повинен знайти спосіб виправити помилку без відома хворого.

5. Нормативні документи, які регламентують Правила виписування та відпуску лікарських засобів, повинні виконуватися у суворій відповідності із закладеними в них вимогами як до лікарів, так і до фармацевтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 19 листопада 1991 р. № 2801-XII “Основи законодавства України про охорону здоров'я” ст. 16 розділ III.
2. Кострюкова І.Н. // *Економічний вісник фармації*. — 2005. — №9-10. — С. 60-64.
3. Наказ МОЗ України №360 від 19.07.05 р. МОЗ України “Правила виписування рецептів і вимог-замовлень на лікарські засоби та виробу медичного призначення”.
4. Наказ МОЗ України №117 від 30 червня 1994 р. “Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби та виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів та виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень”.
5. Продан У. // *Провізор*. — 2005. — №23. — С. 5-6.
6. Чекман І.С., Туманов В.А., Горчакова Н.А., Усатенко О.К. *Терміни у фармакології і фармації*. — К., 1989. — С. 134-135.
7. Шуванова О.В. // *Провізор*. — 2000. — №22. — С. 10-11.
8. Шуванова О.В. // *Провізор*. — 2003. — №2. — С. 6-9.
9. Menabde N., Stobbelaar F. *The patient in focus. A strategy paper*. — WHO/EURO (WHO/DAP/98.8).

УДК 615.1.008.6:614.23(083.12)

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ОШИБОК ПРИ ВЫПИСЫВАНИИ РЕЦЕПТОВ ВРАЧАМИ ЛЕЧЕБНО-ПРОФИЛАКТИЧЕСКИХ ЗАВЕДЕНИЙ

А.С.Немченко, О.П.Гудзенко, Д.О.Тильченко

Проведен анализ ошибок при выписывании врачами рецептов на лекарственные средства, которые подлежат предметно-количественному анализу, отпускаются бесплатно или на льготных условиях, который показал, что наиболее часто встречаются ошибки: по городу Луганску 16,52% от всех выпускаемых рецептов — грамматические ошибки, а по Луганской области — 2,91% врачей использовали бланки не той формы. Ошибки в дозировке в целом по Луганску и Луганской области составили 1,18%, предупреждение которых зависит не только от внимания врачей, а и от глубоких знаний фармацевта.

UDC 615.1.008.6:614.23(083.12)

ANALYSIS OF THE BASIC MISTAKES WHEN PRESCRIBING DRUGS BY DOCTORS OF THE TREATMENT AND PROPHYLACTIC ESTABLISHMENTS

A.S.Nemchenko, O.P.Gudzenko, D.A.Tilchenko

The analysis of mistakes in doctors' prescribing medicines, which are needed quantitative stock account and delivered free of charge or on favorable terms, has been performed. It has been shown that the most frequent mistakes are: 16,52% of the total prescriptions in Luhansk have grammar mistakes, but in Luhansk region there are 2,91% wrong form blanks used by doctors. In general in Luhansk and Luhansk region there are 1,18% mistakes in dosing, the prevention of which depends not only on the doctor's attention, but on deep knowledge of the pharmacist as well.